

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

תזריע — ב' החודש

(חלק יז)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת תזריע, פרשת החודש, כד אדר ב — א' ניסן, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תזריע – פ' החודש

148

ולכן נקראת הפרשה כולה פרשת החודש – אף שרק פסוק אִתּוּ בַּהּ (בתחילתה) עוסק בענין „החודש“, ואילו שאר הפסוקים עוסקים בדיני קרבן פסח וכו' – דהיא הנותנת: קרבן פסח הוא על שם „ופסח ה' גו'“,⁸ המורה על אופן הגאולה הבאה בדילוג⁹ – מלמעלה לגמרי – נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם¹⁰ – וזהו תוכנו של „החודש“, חודש ניסן, „חודש הגאולה“.

משא"כ תוכן פ' „תזריע“ (לשון נקבה – כלשון הכתוב קודם לזה „אשה כ"י), הוא – כפירוש¹¹ אדמו"ר הזקן

א. בכמה שנים, הקביעות דשבת פ' החודש היא (כבשנה זו) בשבת פ' תזריע. וכיון שכל עניני התורה הם בדיוק, הרי מזה גופא שב' הפרשיות באות יחדיו, מוכח שישנה נקודה משותפת ביניהן (שאמלא כן, לא היתה תורת אמת מחברת ביניהם).

אמנם, בהשקפה ראשונה נראה, דלא זו בלבד שאין ביניהן נקודה משותפת, אלא אדרבה – הם ענינים הפכיים: זה מזה:

פ' החודש נקראת על שם הפסוקי: „החודש הזה לכם ראש חדשים גו'“ – חודש ניסן, שענינו הוא חודש הגאולה² באופן הבא מלמעלה לגמרי, וכדרשת רז"ל³ דבזה קאי הכתוב קול דודי הנה זה בא (ותירה מזו – בא באופן של) מדלג (דילג על הקץ) (באתערותא דלעילא⁴);

כו"ס* – ד"ה החודש הזה באוה"ת בא (ע' רס. ע' רעא). תרנ"ו (קה"ת תשכ"ג) פ"ו. לקו"ש ח"א ע' 235. ועייג"כ ס' השיחות תש"ג ע' 177. ועוד.
6) ובפרש"י מגילה (כט, א ד"ה ברביעית) משמע, שטעם קריאת פ' החודש הוא (רק) מפני דיני פסח שבה.

7) בא שם, כג.
8) פרש"י בא שם, יא. וראה בא שם, כז.
9) ד, קרוי פסח על שם הדלוג כו"ס – פרש"י בא הנ"ל. ועד"ז בפרש"י שם, יג.
10) נוסח ההגדה. וראה לקו"ת שה"ש טו, א – ב. דרושי פסח בכ"מ.
11) לקו"ת פרשתנו ד"ה שוש תשישי. ויקרא ד"ה אדם כי יקריב ספ"א. שה"ש ד"ה להבין ענין הטעם כו' פ"א. ועוד.

1) אף שג"ז שייכות היא – ועד"ז מ"ע ומל"ת במצות. חיבור תחתון ועליון (תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג. וראה לקו"ת (ראה כז, ד ואילך) ובכ"מ, שחיבור הנ"ל אפ"ל בבי' אופנים, השעליון ירד כו' או שהתחתון יעלה כו') וכהנה רבות.
1* בא יב, ב.
2) שמו"ר פט"ו, יא (נעתק לקמן בפנים סעיף ב').
3) מכילתא בא יב, יא, שם, יג. פסיקתא רבתי פ' החודש ז'. שהש"ר עה"פ (ב, ח).
4) פס"ר שם. שהש"ר שם (א).
5) כידוע בענין פלוגתת ר"א ור"י (ר"ה יא, רע"א) אם בתשרי עתידין ליגאל או בניסן – דאזלי בזה לשיטתייהו בפלוגתתם (סנהדרין זו, ב) אם הגאולה תבוא ע"י תשובה או „לא בתשובה

(* ובאו"א קצת (אבל רק לגירסת הבבלי): אם ע"י תשובת בני' מעצמם או „הקב"ה מעמיד ליה מלך כו' ישראל ועשין תשובה“ (ראה ד"ה החודש תרנ"ד שם. לקו"ש ח"ד ע' 12923. ח"ב ע' 143).

מצד מהלך הלבנה אין גדר ד"שנה" כלל – „אין ללבנה שנה כלל" – כיון שבסיבוב הלבנה ניכרת רק החלוקה לחדשים (שבכל חודש „כ"ט יום וחצי וב' ידות שעה וע"ג חלקים" 16) מסתיים סיבוב שלם של הלבנה (גם בנוגע למצב החמה ביחס לארץ* 16) ובא מולד הלבנה מחדש, אבל אין במהלך הלבנה שום פרט המבדיל שנה זו מחברתה;

לאידך גיסא, מצד השמש, סוג הזמן חדשים אינו קיים – „אין לשמש חדש כלל" – כי סיבוב השמש (השנתי) הוא של שס"ה ושש שעות 17 בערך 18, וסיבובה הוא באופן היוצר את ד' תקופות השנה, אבל אין במהלכה שום פרט שביכלתו ליצור את גבולות החדשים.

והפסוק „החודש הזה לכם ראש חדשים גו'" קאי במנין החדשים – השייך ל(שנת) לבנה (וכמאמר חז"ל 19 „ישראל מונין ללבנה") – המתחיל מהחודש הראשון, חודש ניסן 20

(16) לשון הראב"ע שם. מר"ה כה, א. רמב"ם הל' קדה"ח פ"ו ה"ג. וראה בכ"ז ג"כ – פדר"א פ"ז ובהרד"ל שם.
 (16*) משא"כ במעמדה בנוגע לארץ לבדה ה"ז „כ"ז" יום שתות מיב שעות ליום** (בכייטא דשמואל פ"ה). וראה רמב"ם הל' קדה"ח פ"ד ה"ב. ושם בפירוש לרפ"ו.
 (17) עירובין נו, א רש"י ד"ה ליתנהו. רמב"ם שם פ"ו ה"ד.
 (18) רמב"ם שם רפ"י. ונסמן בנ"כ.
 (19) מכילתא עה"פ החודש. סוכה כט, א.
 (20) ר"ה ז, רע"א.

(* כן הגיהו המפרשים.)

** שעות שהן חלק יב מיום שלם (שהן שני שעות הרגילות).

במאמר 12 „איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר", ש"איש" ו„אשה" הם (רמו על) הקב"ה וכנסת ישראל; וכאשר „איש מזריע תחלה" – היינו שהתעוררות האדם לעבודת ה' באה „תחלה" מהקב"ה, אזי „יולדת נקבה" – העבודה אינה בת קיימא 13 (בדוגמת נשים שדעתן 13* קלה 14). וכאשר „אשה מזרעת תחלה" – היינו שהתחלת העבודה היא באתערותא דלתתא, אזי „יולדת זכר" – העבודה היא בת קיימא;

ולפי זה, תוכן פרשת „(אשה כי) תזריע" מורה על עבודת האדם הבאה מצד אתערותא דלתתא דוקא (דלא כענין „החודש" הבא מלמעלה).

ב. על הפסוק „החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" ישנם כמה פירושים, ומהם:

א) ע"ד הפשט – מבואר באבן עזרא 15 בענינם של „חודש" ו„שנה":

(12) ברכות ט, א. וש"נ (הובא בפרש"י עה"ת ויגש מו, טו).
 (13) כ"ה בלקו"ת ויקרא שם. ובלקו"ת פרשתנו ושה"ש שם: „יולדת נקבה" – אהבה זוטא, „יולדת זכר" – אהבה רבה.
 (13*) שבת לג, ב. קידושין פ, ב.
 (14) כ"ה בכ"מ* (שהרי „דעתן" ל' יחיד). – וראה בע"מ ש' הכללים פ"ז: ז"ס דעתן של נשים קלה פי' קל ה' כי ה"ג כו'. [ועד"ז בכ"מ בכתהאריז"ל. וראה ל"ת להאריז"ל תהלים כה. ע"ח ש' לידת המוחין ספ"ב בהגהות סק"א (וורשא, תרנ"א). קה"י מע' קלה ומע' קלע. ואכ"מ]. אבל בכ"מ הגירסא „קלות".
 (15) עה"פ. וראה ד"ה החודש תרנ"ד פ"ו.

(* וכן הוא ברש"י קדושין שם (שלא שלטו בזה כ"כ ידים). אבל ראה רש"י ד"ה ואיכא (ע"ז יח, ב).

[משא"כ ראש השנה לשנים (השייך לשמש) הוא מתשרי²¹].

„שנה“ – מלשון „משנה“: מהלך השמש אחד הוא אלא שחוזר ונשנה²⁷;

משא"כ ההנהגה הנסית היא ענין של חידוש, שלפעמים הקב"ה משדד את מערכות הטבע²⁶ למשך זמן²⁷; בדוגמת הירח ש(אורו) משתנה מיום ליום ומתחדש בכל חודש (חודש מלשון חידוש²⁸).

ד. אבל צריך להבין:

(א) בפסוק נזכרו ב' עיניים²⁹: (א) „החודש הזה לכם ראש חדשים“, (ב) „ראשון הוא לכם לחדשי השנה“, היינו שחודש ניסן אינו רק „ראש חדשים“, אלא אף „ראשון גוי לחדשי השנה“³⁰ – ואינו מובן: מאחר שמדובר בענין „החודש“ הקשור עם הלבנה, ו„אין ללבנה שנה כלל“, איך יתכן לומר שניסן הוא „ראשון“ גם בנוגע לעיני „חדשי“ השנה?

(ב) לאידך גיסא, אף בענין „משבחר הקב"ה בעולמו“, השייך לתשרי, נזכר (לא רק „קבע בו . . שנים“, אלא) אף „ראשי חדשים“ – ולכאורה: במה שייך

(ב) ע"ד המדרש – על הפסוק „החודש הזה לכם גוי“ אמרו חז"ל²²: „משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ראש חודש של גאולה“. ומבואר בדברי בעל העקידה²³ החילוק בין ענין „בחר הקב"ה בעולמו“ ל„בחר ביעקב ובניו“: „בחר הקב"ה בעולמו“ היינו ההנהגה הטבעית שנקבעה בבריאה, וה„ראש“ דהנהגה זו הוא חודש תשרי; ואילו „בחר ביעקב ובניו“ היינו ההנהגה הנסית – שידוד הטבע – שעושה הקב"ה עבור ישראל („יעקב ובניו“), וה„ראש“ דהנהגה זו הוא „החודש הזה לכם“ – חודש ניסן.

ג. כל פירושי רז"ל על פסוק או ענין אחד שייכים זה לזה²⁴. ועד"ז בעינינו: ב' העיניים הנ"ל (החילוק בין שנת החמה לשנת הלבנה, והחילוק בין הנהגה טבעית להנהגה נסית – שהם הפכים) קשורים זה עם זה:

הנהגת הטבע היא ההנהגה ד„לא ישבותו“²⁵ – תמידיות ללא שינוי²⁶, בדוגמת אור (ומהלך) השמש שאין בו שינויים (וזהו ע"ד הפירוש בתיבת

(21) ראה ר"ה יב, א וברש"י ותוס' שם.
 (22) שמו"ר פט"ו, יא.
 (23) פ' בא ע"פ החודש גוי (שער לח). הובא ונת' באוה"ת בראשית יח, ב ואילך. רד"ה החודש תרנ"ד. תרס"ו. תרע"ח (דפ' החודש). ועוד ועפ"ז מבאר בעקידה שם גם הקשר דדיני הפסח לפ' החודש, עיי"ש בארוכה.
 (24) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ועוד.
 (25) נח ת, כב.
 (26) ראה בארוכה עקידה שם.

(27) ראה ראב"ע שם. ס' השרשים לר' יונה בן גינאח ולהרד"ק ע' שנה.
 (27*) להעיר מכתר ש"ט ד„ענין הנס הוא שנתחדש הדבר בפעם הראשון על הטבע נק' נס ואח"כ נעשה זה טבע ג"כ“ (ס' קיט. סרנ"ו. מס' תולדות י"י פ' צו).
 (28) ראה ראב"ע שם. ס' השרשים הנ"ל ע' חדש.
 (29) ראה גם סה"מ קונטרסים ח"א רכת, א. רד"ה החודש ה'ש"ת.
 (30) אף שיעקר ההדגשה בזה הוא „לחדשי השנה“ – מ"מ, מזה גופא שמוסיף תיבת „השנה“, מוכח, שכאן נוגע (גם) ענין ה„שנה“, ויתרה מזה – שהחדשים הם חלקי השנה. ולהעיר מלקו"ש ח"ט ע' 185.

הטבע תופס מקום לגבי (הבלי גבול של) האלקות.

משא"כ תכלית ההנהגה הטבעית היא לגלות (את התלכשות הקב"ה בעולם עד) שגם מציאות העולם מיוחדת עם הקב"ה, וגם חוקי הטבע הם הנהגה אלקית.

ו. וכיון שהעולם נברא „בשביל התורה ובשביל ישראל“³², בהכרח לומר, שכל ענין בבריאה תלוי בעבודת בני ישראל.

ומזה מובן, שלא רק ההנהגה הנסית, הקשורה לענין „בחר ביעקב ובניו“, תלוי בעבודת בני ישראל – אלא אף זה ש„בחר הקב"ה בעולמו“, היינו ענין ההנהגה הטבעית, תלוי הוא בעבודת בני ישראל³³.

אלא שכל א' מהנהגות אלו תלוי דוקא בעבודת האדם שהיא כדוגמתה³⁴ – דהנה, אופני עבודת ה' נחלקים בכללות לב' סוגים:

בכל אחד מישראל צריכה להיות התנועה דקבלת עול ומסירת נפש – עבודת ה' שאינה באה מצד השכל והרגש כו' שלו, ואינה אלא מילוי וקיום הרצון העליון מתוך ביטול –

(32) פרש"י ר"פ בראשית. ועוד.

(33) כמחז"ל (שבת פת, א. ע"ז ג, א) „אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו“. ועיין ד"ה וירד תרס"ב. ועוד.

(34) להעיר מהמבואר בכתהאריו"ל (ראה סה"מ תש"ג ע' 168, וש"נ) דע"י העבודה דתומצ' ממשכיכם יחוד זו"נ (אור דסדר השתלשלות) וע"י העבודה דמסנפ – יחוד או"א (אור חדש מעצמות או"א).ס.

לגבי הבריאה (טבע) הענין ד„חודש“ – חידוש (נס)?

ובהכרח לומר, דאף שבכללות חודש תשרי שייך לענין הטבע (שנה), וניסן לענין הנס (חודש) – מכל מקום ישנה „התכללות“ ביניהם: גם בבריאה גופא (קודם ש„בחר ביעקב ובניו“) ישנו ענין של נס (ראש חודש³¹), ועד"ז לאידך גיסא: החידוש ד„בחר ביעקב ובניו“ בא לידי ביטוי לא רק בהנהגה נסית (חודש), אלא גם (בשינוי הנעשה עי"ז) בהנהגה הטבעית (שנה).

ה. ויוכן בהקדם הביאור בתוכן והכוונה הפנימית דב' ההנהגות – טבע ונס – אשר שתיהן נחוצות כדי להשלים כוונת הבריאה ולגלות ענין גדולתו ית'; אלא שהחילוק ביניהם הוא:

תכלית ההנהגה הנסית היא לגלות ענין ה„בלי גבול“ דאלקות – היינו, את היות הקב"ה למעלה לגמרי מן העולם, וענין זה נתפס ומורגש בעולם ע"י ביטול מציאותו – שידוד מערכות הטבע (ע"י הנס) – המורה ומגלה שאין

(31) ולהעיר שבכו"כ דרושים (ומהם – שנשמנו לעיל הערה 23) מוסיף בהשאלה [דמאחר שבא' בתשרי הוא ר"ה, המשכת החיות לכל השנה, איך ניסן שבא אחריו חודש הראשון?] גם זה דר"ה כולל החיות דכל הי"ב ראשי חודשים, שהחיות דר"ה נתחלק אח"כ ליי"ב כו' – שבוה מדגיש, שגם עתה* תשרי הוא ראש (לא רק לענין ה„שנה“, כ"א) גם לענין התחלקות חודשים.

(* לא רק לפני אמירת „החודש הזה גו'“ – ראה ת"י מ"א ז, ב. וראה רד"ק שם). הובא ונת' באוה"ת בא ע' רסח. סה"מ קונטרסים שם. ד"ה החודש ה'שית פ"א, וחי.

ועד"ז בעבודת האדם: מאיש ישראל נדרש האיצוד דב' אופני העבודה [מסירת נפש וקבלת עול שלמעלה מטעם ודעת והעבודה שמצד הכחות הפנימיים]; וענין זה נעשה ע"י התעוררות עצם הנשמה, שמצדה ב' אופני העבודה (אינם ענינים הפכיים, אלא אדרכה –) הם בהתאחדות.

ה. וכיון שבצד הדברים ובשרשם הנס והטבע ענינם תפא, מובן, אשר גם כפי שהם באים בהשתלשלות בעולם (שבו נראים הם בגילוי כשתי הנהגות (הפכיות)), הנה בפנימיות – יש יחוד ביניהם.³⁸

וענין זה בא לידי ביטוי גם בכך שבטבע עצמו ניתנה ה"תכונה" דלמעלה מן הטבע (כדלקמן סעיף ט'); ועד"ז לאידך – שענין הנס קשור גם עם הנהגת הטבע (כדלקמן סי"א).³⁹

ט. והביאור בזה: בהכרת גדולתו ית' בהנהגת הטבע ישנם ב' אופנים:

א) ע"י התבוננות בהנהגת הבריאה, הילוך המזלות וכו', בא האדם לידי הכרה שבהכרח ישנו בעל הבית לבירה זו והוא המקיים את הנהגת הטבע; וכמ"ש הרמב"ם⁴⁰ בנוגע לאברהם אבינו: התחיל לשוטט בדעתו . . . האיך אפשר שיהי' הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהי' לו מנהיג ומי יסבב אותו כי אי אפשר שיסבב את עצמו כו'.

וממילא, זוהי עבודה שאינה מדודה ע"פ המדידות וההגבלות דמציאותו;

ואופן עבודה זה מעורר את ההנהגה הנסית, הפועלת את הביטול בעולם, כנ"ל.

אבל לאידך, גם מציאות האדם (כל לבבך" ו"כל נפשך") צריכה להיות חדורה בעניני עבודת ה', ולכן עליו לקיים תורה ומצוות (לא רק בקבלת עול, אלא) גם מתוך הבנה ורגש וכו' – ובאופן עבודה זה תלוי' ההנהגה הטבעית, שעל ידה מתאחדת מציאות העולם עם האלקות, כנ"ל.

ז. תכלית הכוונה (הרי היא – אחדות, ובנדון דידן) היא התאחדות ב' הענינים דנס וטבע:

זה שנס וטבע הם ב' הנהגות נפרדות זה מזה, הוא רק מצד בחי' האורות והגילויים, שהארתם ופעולתם היא בהתחלקות לב' קוין – קו של "בלי גבול" המופיע בעולם בהנהגה נסית, והקו ד"כחו בגבול" – הנהגת הטבע;

אבל מצד יכולת העצמות, "בלי גבול" ו"גבול" (אינם ב' קוין, אלא) הם ענין תפא – ביטוי שלימותו – וכמאמר הידוע³⁵, "אם תאמר שיש לו כח בלי גבול ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו", והיינו (בפנימיות הדברים) הביטוי דיכלתו ית'³⁶. ולכן כוונת הבריאה כפי שהיא מצד עצמותו ית' נשלמת ע"י ההתאחדות דנס וטבע.³⁷

38) ראה ס' הערכים שם סעיף ה', ושי"נ.
39) ועד"ז בעבודה יש התכללות זו – ע"ד משנת' בלקו"ש חט"ז (ע' 7-126) ההתכללות דגאולה העתידה בגאולת מצרים וגאולת מצרים בגאולה העתידה.
40) הל' ע"ז פ"א ה"ג.

35) עבודת הקודש ח"א רפ"ח.
36) המשך תרצה"ה פ"ח (בסופו). שם פל"ד.
וראה בכ"ז ס' הערכים-חב"ד (כרך ד') ע' אוא"ס (ד) סעיף ו', ושי"נ.
37) עייג"כ שער האמונה רפט"ז.

ונמצא, שבטבע עצמו ישנו ה"למעלה מן הטבע"⁴⁴ – בחי" לא שנית" דאין סוף ברוך הוא.

י. וזהו הביאור במאמר חז"ל "משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים": מלשון חז"ל מובן, שאין מדובר כאן אודות "עולמו" כפי שהוא מצד בריאת העולם, אלא כפי שהוא מצד בחירת⁴⁵ הקב"ה בעולם (כדוגמת "בחר ביעקב ובניו"), ומצד בחירה זו דוקא "קבע בו ראשי חדשים ושנים"⁴⁵; בהוספה⁴⁶ על מה שישנו בעולם מצד עצמו (מצד הבריאה).

ואינו מובן: מאחר שענין "ראשי חדשים ושנים" הוא (כמבואר בדברי בעל העקידה) סדר טבעי שהטביע הקב"ה בבריאה, הרי זה חלק מן הבריאה עצמה – וא"כ איך אפשר לומר שהדבר בא כתוצאה מזה ש"בחר הקב"ה בעולמו" (גילוי נעלה יותר מאשר ישנו מצד הבריאה)?

אלא הביאור בזה: מצד ענין "בחר הקב"ה בעולמו" – והרי ענין הבחירה לאמיתתו הוא רק בעצמותו ית',

(44) וגם מזה מובן שרש הנצחיות שבנב-ראים הוא מעצמותו ית' (כבהערה הקודמת) – כי החיבור דטבע ולמעלה מן הטבע, גבול ובל"ג, הוא רק בכח העצמות, שהוא "שו"ת הרשב"א סי' תית. הובא בס' החקירה ע' 68) נמנע הנמנעות.

(45) עיין מאמרי חגה"ש תרע"א. ד"ה באתי לגני תרצ"ב (סה"מ קונט" ח"א רכז, ב ואילך).

(46) ראה ג"כ אוה"ת בא ע' רסה. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 234.

ההפרש דתורה (חיי עולם) ותפלה (חיי שעה), עיי"ש.

(ב) ע"י ההתבוננות בזה ש"לא ישבותו" – העדר השינוי בהנהגת הטבע, בא האדם לידי השגה והכרה, שהעדר השינוי באופן זה לא יתכן מצד הנבראים (שהם הווים ונפסדים ובעלי שינוי)⁴¹, ואף לא, כביכול, מצד האור האלקי המלוכב (הגבלת ה)עולם⁴² – אלא זהו בכח האין סוף⁴³ שניתן בהנהגת הטבע.

(41) ראה בארוכה ד"ה שאו מרום בהוספות לס' החקירה להצ"צ. ועוד.

(42) כי בגוף מוגבל א"א שיהי' מלוכב בו כח (חיות) בלתי מוגבל (ס' האמונות והדעות מ"א פ"א. מ"נ ח"ב הקדמה יב – הובאו בס' החקירה להצ"צ בתחילתו). וראה ד"ה אמר רבא כל המעביר תש"י (פי"ז) שמאופן הקיום דצבא השמים אנו יודעים בחי' אור הסובב.

(43) ולהעיר מלשון העקידה שם (בתחילתו) "סדר המציאות לפי הטבע הנהוג יעיד על אמיתת מציאותו ית'". וי"ל הכוונה בזה:

אמיתית שורש הנצחיות שבנבראים הוא רק מעצמותו ית' * שלמעלה מכל ענין של אור וגילוי. כי כל אור וגילוי הוא בגדר שינוי עכ"פ (מאחר שמציאותו גופא נעשה ע"י שינוי – שבא מן המאור) ובמילא אא"פ לבוא ולהשתלשל מהם ענין של העדר השינוי; ורק מעצמותו ית' שלמעלה מכל ענין וגדר של שינוי – "אני ה' לא שנית" – אפ"ל נצחיות שבנבראים. וראה הערה הבאה.

ולכן "סדר המציאות לפי הטבע" * כו' יעיד על אמיתת מציאותו ית', הדיינו עצמותו ית' (עיי' המשך תרס"ו ע' שמג. ע' תל"א.ב. סד"ה יחינו תרצ"ד (תשי"א). ועוד).

(* ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 97 שוה"ג להערה 19. ** משא"כ הנהגה נסית, ישש בה שינויים. ועיי"כ עקידה שם, הנהגת הטבע שאין בה שינוי הוא "ע"י השפע המושפע מהשכלים העליונים . . (ש) הם קיימים בלתי משתנים", משא"כ הנהגה נסית "הי' להם כפי אלו השכלים האנושיים . . המחוייב להתחלף ולהשתנות כמו שהם נמצאים משתנים".

ולהעיר ג"כ מאוה"ת ואתחנן (ע' שצה) בענין

(ואדרבה – אמרו חז"ל⁵² אשר דוקא על הנסים המלובשים בטבע נאמר⁵³ „עושה נפלאות לבדו“);

אמנם, נס זה עצמו (שלמעלה לגמרי מהטבע) נמשך בהתלבשות בתוך (דרכי הטבע), ומביא לזה שהנהגת הטבע עצמה תהא „כרצונו דוקא כגרזן ביד החוצב כו“⁵⁴.

היינו, שבהנהגה הנסית שלמעלה מן הטבע ישנה ה„תכונה“ ד„טבע“ – שהרי, שליטת הנס על הטבע אינה רק באופן שהוא מִשַׁד את הטבע, כי אם שעי הנס „מתעלה“ הטבע גופא עד לדרגא של „למעלה מן הטבע“⁵⁵.

א"ח סו"ס רית. אנציקלופדיא תלמודית ח"ד ע' שנה וש"ג. וי"ל שהטעמים שבאבודרהם שפורים יוצא „ממנהג העולם“ מלובשים הם ואינם גלויים (כ"כ) וע"ד מש"כ בתו"א (מג"א צג, רע"ד. ק, א) ש„נראה בחוש שכל הסבות היו רק למעלה מהטבע“.

(52) נדה לא, א.

(53) תהלים עב, יח.

(54) שער האמונה שם ל, סע"א.

(55) ולהעיר משה"מ תרע"ח (ע' פט) דגם נסים שאינם מלובשים בטבע שבהם מתבטל הטבע, הנה „מה שמתבטל הוא רק באותו הדבר שבו הוא הנס, אבל כללות העולם הוא בקיומו, א"כ ה"ז שבעולם מאיר גילוי אוא"ס שלמעלה מהעולם“ וראה בארוכה ד"ה נתת ליראיך תשי"ב, שלכן עיי' נעשה רוממות הטבע גופא (מכיון שגם בעת הנס כללות הטבע הוא בקיומו).

וי"ל דזה שהנס „אוא"ס שלמעלה מהעולם“ מאיר בעולם וטבע, הוא [לא רק מפני הבל"ג שבו (שיכול להתפשט עד למטה מטה, גם בטבע ועולם), כ"א גם] מפני שגם בהבל"ג ונס כלול „טבע“ (וגבול*) כפננים. ולכן המשכתו בעולם

כידוע⁴⁷ – אזי הטבע והלמעלה מן הטבע הם ענין אחד. ולכן בטבע עצמו ישנו ה„למעלה מן הטבע“ – הנצחיות ד„אני ה' לא שניתי“;

154

וזהו פירוש „משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים“: הנס (חודש) שישנו בתוך הטבע, המתבטא בענין ה„שנה“ (מלשון „משנה“, כנ"ל סעיף ב') – העדר השינוי⁴⁸.

יא. וכשם שבטבע עצמו ישנו למעלה מן הטבע – ע"ד הוא לאידך גיסא: ההנהגה הנסית אינה „מוגבלת“ רק בקו ה„נס“, המבטא את ענין הבלי גבול שבאלקות, אלא יש בה גם ענין זה שהנס משנה את הטבע (שהטבע גופא מגלה את ההנהגה האלקית).

ולכן בענין הנסים בכלל ישנו גם הסוג דנסים המלובשים בטבע, שבוה ישנם ב' קצוות⁴⁹:

מחד גיסא הרי זה נס (שלמעלה מהטבע) ובזה שוה הוא לנסים שאינם מלובשים בטבע⁵⁰, וכהפסק'דין שמברכים ברכה אחת ד„שעשה נסים“ הן בחנוכה (נס שאינו מלובש בטבע), והן בפורים (נס המלובש בטבע⁵¹)

(47) עיי' לקו"ת אמור לח, ב. המשך ר"ה תש"ג ספ"ט.

(48) ואולי י"ל „קבע בו ר"ח ושנים“ – היינו בחי „שנה“ שלמעלה מבחי „חדש“ – ראה ד"ה החודש תרנ"ד פ"ה ואילך (וראה גם אוה"ת שם ע' רעז), וש"נ.

(49) הבא לקמן – עיי' בארוכה שער האמונה פט"ו.

(50) ראה שער האמונה שם (ל, א): נס גמור הוא כו'. ועיי"ש בסוף הפרק.

(51) תו"א מג"א צג, א. שם, סע"ג. ק, א. ובכ"מ.

וצע"ק מאבודרהם ברכות הראי' [וראה שו"ע

(* להעיר ממאמרי חגה"ש תרע"ה (בהמשך תער"ב ח"ב ע' א"ד ואילך). חגה"ש תש"ד פ"ט ואילך.

החילוק בין „החודש” ו„תזריע” הוא כעין החילוק בין נס וטבע: „החודש” מורה על גילוי מלמעלה (כנ”ל סעיף א’), שהוא למעלה מהנבראים⁵⁹ – כענין ה„נס”; משא”כ „תזריע” מורה על עבודת המטה (כנ”ל שם), שענין זה קשור עם מציאות האדם⁵⁹ – ע”ד ענין ה„טבע”⁶⁰.

וכאשר הקביעות דפ’ החודש היא יחד עם פ’ תזריע⁶¹ – הדבר מדגיש ומזכיר ש(כפנימיות) ענין אהא הם;

59) עפ”ז יש לברר בדרך רמז המשך הענינים ברד”ה החודש תרס”ז – שלאחרי שמביא דברי העקידה ע”ד ב’ ההנהגות כו’ ממשך, ולהבין בתוס’ ביאור . . . למה צריכים עבודה בכח עצמו דוקא ומהו המעלה בזה וכו’ – דלכאורה דורש ביאור: הרי מבואר בכו”כ דרושים המעלות בעבודה בכח עצמו, שדוקא היא בת קיימא (כנ”ל בתחילת השיחה) ועוד? – אלא שבדרוש „החודש גו’”, שבו מודגשת מעלת ענין הנס הבא מלמעלה (אתעדל”ט), יש מקום לשאלה זו.

ובזה יומתק מה שבלקו”ת ריש פרשתנו מסיק דפירוש הפילוסופים באשה מזרעת תחלה יולדת זכר – ש„טפת זכר באה באחרונה ועילאה גבר” – „באמת הוא דחוק”

[אף שפשוט שגם פירוש זה יש לו מקום מכיון שהובא ע”י גדולי ישראל (כמשנת” בארוכה – לקו”ש ח”ב ע’ 70 ואילך)]

– כי בפ’ תזריע, שבה מודגשת מעלת העבודה (אתעדל”ט), נרגש שהענין ד”ולדת זכר” הוא (לא מצד האישה – הקב”ה (עילאה גבר) – כ”א) מצד האשה, כנס”.

60) ולהעיר מלקו”ת ויקרא (ב, ריש ע”ד) שדוקא ע”י עבודה מלמטה נמשך בחי’ „כי לא אדם הוא”, ונת’ בארוכה (לקמן ע’ 335 ואילך) שזהו טעם הפנימי (למ”ש שם לפנ”ז) שדוקא ע”י אתעדל”ת, „יהי דבר המתקיים”, כי ע”י מגיעים לבחי’ „אני ה’ לא שנית” – ע”ד שנת”ל (הערה 43 ובשוה”ג הב’) שדוקא בהנהגת הטבע ישנו הענין ד”אני ה’ לא שנית”.

61) ולהעיר שברוב השנים קורין פ’ החודש

ויש לומר שזהו הטעם לכך שניסן אינו רק „ראש חדשים” אלא גם „ראשון גו’ לחדשי השנה” – כיון שתכלית ההנהגה הנסית דניסן היא להפך את ההנהגה הטבעית (שנה)⁵⁶, עד שגם⁵⁷ בטבע יהא מורגש שהנהגתו באה מניסן – למעלה מן הטבע⁵⁸.

יב. ע”פ כל הנ”ל תוכן גם השייכות בין פ’ החודש לפ’ תזריע:

היא באופן שאינו משדד כללות הטבע רק „אותו הדבר שבו הוא הנס”, שע”ז נעשה רוממות הטבע. (56) וחבור זה ד”נס” ו„טבע” – (מה שתכלית הנס הוא להפוך הטבע) י”ל שנרמז בלשון חז”ל „כשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר”ח של גאולה” – שבלשון „כשבחר ביעקב ובניו” מובן, שיש ב”יעקב ובניו” ב’ ענינים: א) כמו”ש מצ”ע, ב) מצד בחירתו ית’ (ע”ד הנ”ל בפנים סעיף יוד).

ו”י”ל הביאור: „יעקב ובניו” הם בחי’ בל”ג שלמעלה מהעולם ו”י”ל שזהו הטעם שנקט הלשון „יעקב ובניו” – ולא כבמרז”ל בבריאת העולם „בשביל ישרא” – כי בזה (בניו”) מרמז לכת ההולדה שיש בישראל* שהוא כח הא”ס]; „בחר ביעקב ובניו” הוא מצד עצמותו ית’, שמצד בחירה זו נמצאים „יעקב ובניו” למטה בעולם (חיבור דבל”ג וגבול) לעשות לו ית’ דירה בתחתונים.

ולכן „כשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר”ח של גאולה”, ש„גאולה” מורה שיש מצב של גלות שצריכים להיגאל ממנו.

57) להעיר מפרש”י בברכות נו, רע”א ד”ה חנינא „וננין הרבה נסים רבים”.

58) ראה גם סה”מ קונטרסים ח”א רכח, ריש ע”ב. סד”ה החודש ה”ש”ת.

* עיין לקו”ת שה”ש (לט, ד ואילך) שכתב ההולדה שבישראל הוא מצד מעלת נשמתם. ומה שישנו כח זה גם בחי’ וצומח – ראה לקו”ת שה”ש שם מ, א. בנוגע לאוה”ע – ראה לקו”ש ח”ח ע’ 155 הערה 45, ש”ל בזה ב’ טעמים: א) ע”ד המבואר בלקו”ת שם לענין חי’ וצומח. ב) כדי שיהי’ ענין הבחירה.

156 ואיש יולד בה": מחד גיסא יהי "איש מזריע תחלה" – המעלה שישנה ב"החודש" הבא מלמעלה (נס); וביחד עם זה יהי ענין "ואיש יולד בה", "יולדת זכר" – המעלה שישנה ב"תזריע" (טבע) – אתערותא דלתתא.

עוד בחודש אדר – שנקודתו, פורים, שענינו "קיימו מה שקבלו כבר" (שבת פח, א), אתעדל"ת, דוגמת "אשה מזרעת תחלה" (תו"א מג"א צט, ג). (62) תהלים פז, ה. תו"א סד"ה רני ושמחי (הב') וביאורו (בסופו).

(משיחת ש"פ תזריע תשכ"ה, מאמרי ד"ה החודש תשל"א, תשל"ג)

